

Afstemning

Lovforslaget

vedtoges med 93 stemmer mod 43; 19 stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

*Forslag til folketingsbeslutning om rege-
ringsbestræbelser for at opnå international
anerkendelse af den indre løsning i Zimbabwe*
[af Honoré (KrF) m. fl.].

(Beslutningsforslag nr. B 27. Fremsat 19/
10 78).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Udenrigsministeren (Christophersen):

Det spørgsmål, som kristeligt folkeparti har rejst her, er på én gang et enkelt spørgsmål og samtidig et ganske kompliceret spørgsmål. Det er enkelt, fordi forslagsstillerne reelt foreslår, at Danmark skal skifte politik og i dag indtage en holdning til Zimbabwe-spørgsmålet, som er modsat den holdning, som de andre nordiske lande har, som de andre EF-lande har, som de afrikanske lande har, som Storbritannien har, som USA har, og som FN har.

Forslaget indebærer i sin konsekvens, at Danmark ene af alle verdens lande og modsat alle andre lande – måske lige med undtagelse af Sydafrika – skulle arbejde for en anerkendelse af den såkaldte indre løsning i Zimbabwe og for en ophævelse af sanktionerne mod området i den aktuelle situation. Når det stilles sådan op fra forslagsstillernes side, så bør det ikke undre, at jeg på regeringens vegne må sige, at en sådan dansk enegang kan vi ikke acceptere.

Men på den anden side er hele dette problem jo også ganske kompliceret, og der kan være grund til at gå lidt tilbage i tiden for at belyse den aktuelle situation.

I forbindelse med Nordrhodesias og Nyasalands overgang til uafhængighed i 1964

med deres nye navne Zambia og Malawi blev der også fra den hvide befolkning i Sydrhodesia rejst et krav om uafhængighed. Fra Storbritanniens side sagde man dengang, at man ville først give området uafhængighed, når det afrikanske befolkningsflertals rettigheder var sikret. Som bekendt kunne det hvide mindretal ikke acceptere dette krav. Det var Ian Smith og hans parti, som stod for dette synspunkt, og derfor erklærede de i 1965 helt ensidigt Sydrhodesia for uafhængigt. Denne handling, som i øvrigt efter Storbritanniens opfattelse er et oprør mod kronen og mod Hendes Majestæts regering, blev straks fordømt af FNs sikkerhedsråd, der opfordrede til en afbrydelse af de økonomiske forbindelser med området. Ved forhandlinger mellem Storbritannien og Ian Smith prøvede man igen, om man kunne finde en løsning, men da det blev konstateret i 1966, at det slog fejl, iværksatte FNs sikkerhedsråd visse bindende sanktioner imod Sydrhodesia. Disse sanktioner er i perioden fra 1968 til 1977 gradvis blevet udvidet, således at de nu praktisk taget er altomfattende.

Samtidig med at FNs sikkerhedsråd på Storbritanniens initiativ har øget presset mod Ian Smith gennem iværksættelse af disse bindende sanktioner, begyndte den undertrykte befolkning, altså det store flertal i landet, at rejse sig imod den hvide minoritet. Allerede i 1964, da landet ensidigt erklærede sig uafhængigt, forbød Ian Smith de to partier, der dengang repræsenterede den sorte befolkning, nemlig ZANU og ZAPU, og da afrikanernes forsøg på at finde en fredelig løsning ikke blev til noget, men i stedet for blev mødt med forbud og fængsel, greb de til våben for at bringe det hvide, racistiske styre til fald.

Efter 1965 har forholdene mellem Storbritannien og Ian Smith og mellem Ian Smith og frihedsbevægelsen været præget af en lang række forgæves forhandlinger. Der er ikke rigtig kommet noget ud af dem. Det hænger sammen med, at Ian Smith hele tiden har vægret sig ved en reel overdragelse af magten til det flertal, der findes i landet, og hans regime har udnyttet de modsætninger, der er mellem dele af frihedsbevægelsen. Den er delt op i forskellige organisationer, og han har kunnet spille på disse modsætninger.

Han har også kunnet overleve takket være, at Sydafrika har begået brud på FNs binden-

[Udenrigsministeren]

de sanktioner. Det ændrer dog ikke ved, at de sanktioner, der er indført, har medført en økonomisk tilbagegang i de senere år og også har ført til en vis afvandring af hvide fra landet, har ført til udførsel af kapital og mange andre ting, som viser, at sanktionspolitikken altså i et vist omfang har givet resultater.

Sammenholdt med den fremgang, som frihedsbevægelsens styrker har haft i det indre opgør, har Ian Smith måttet give indrømmelser efterhånden, men man må om alle disse indrømmelser sige, at de har været for få og de har været for sene. Derfor står vi altså, hvor vi står.

De seneste forsøg på at tilvejebringe en løsning, som kunne give Zimbabwe en internationalt acceptabel uafhængighed med flertalsstyre, er det britisk-amerikanske forslag fra september 1977. Det går i hovedtræk ud på, at Ian Smiths regering skal træde tilbage til fordel for et neutralt overgangsstyre under britisk ledelse. Derved ville man undgå en strid om, hvordan magten i overgangsperioden skulle fordeles mellem de forskellige nationalistledere og de hvide ledere. Samtidig skulle der efter det britisk-amerikanske forslag indføres en våbenhvile mellem alle parter. Ved overgangsperiodens begyndelse skulle man straks ophæve al racediskrimination og politisk undertrykkelse, og så skulle der udarbejdes en ny forfatning, som indeholder bestemmelser om grundlæggende, sikrede frihedsrettigheder og om et valgsystem baseret på almindelig og lige valgret.

Endvidere går det britisk-amerikanske forslag ud på, at ro og orden i overgangsperioden skal sikres af det eksisterende politi, men under en ny ledelse, og dette politikorps skal bistås af en FN-styrke. Storbritannien og De Forenede Stater foreslår i deres plan, at dele af den sydrhodesiske hær skal opløses, dens officerer skal udskiftes i fornødent omfang og det britisk ledede overgangsstyre skal forestå dannelsen af en ny hær, Zimbabwe National Army, som skal være baseret på befrielsesstyrkerne og omfatte det, man kalder acceptable dele af den sydrhodesiske hær. Samtidig med at disse forslag blev iværksat med støtte af samtlige konfliktens parter, skulle der ske en ophævelse af sikkerhedsrådets sanktioner over for Sydrhodesia.

Det er det britisk-amerikanske forslag, det seneste initiativ fra september 1977, og man

kan sige om det forslag, at det blev – efter nogen tøven i starten – accepteret af alle dele af Zimbabwes frihedsbevægelse og af de afrikanske nabostater, de såkaldte frontlinjestater, i hvert fald som et forhandlingsgrundlag, hvorimod Ian Smiths regering ikke kunne acceptere dette forslag, idet det ville føre til en øjeblikkelig afskaffelse af den hvide befolkningens overherredømme.

Som et modtræk til dette britisk-amerikanske forslag indbød Ian Smith derefter nogle af nationalistlederne til interne forhandlinger om en alternativ løsning, og det var disse forhandlinger, der den 3. marts i år resulterede i det, man kalder Salisburyaftalen. Den ligner på en række punkter det britisk-amerikanske forslag, men der er dog også en række afgørende forskelle.

For det første omfatter den interne aftale ikke alle parter, nemlig ikke de dele af frihedsbevægelsen, som arbejder under navnet Den patriotiske Front. Det har den alvorlige konsekvens, at så kan der altså ikke etableres en våbenstilstand; tværtimod er resultatet blevet en øget kampaktivitet. Det rejser selvfølgelig også hele spørgsmålet om, hvilke konsekvenser det får, at den militære aktivitet på det afrikanske kontinent og i den sydlige del af det på denne måde optrappes, hvilke internationale komplikationer der kan ligge i det, hvilken risiko det trækker med sig for øget ustabilitet i hele dette område.

Desuden indeholder den interne aftale ikke noget neutralt element i overgangsstyret og ikke noget FN-engagement, altså den konstruktion, som er det britisk-amerikanske forslags kerne, at man gennem et neutralt overgangsstyre og gennem bistand fra FN-styrker kan sikre en glidende overgang til en tilstand med en fri forfatning og med frie valg. Dette element mangler fuldkommen i den aftale, der blev truffet den 3. marts 1978. Derfor er denne aftale heller ikke internationalt acceptabel, og derfor fortsætter sanktionerne også fra FNs sikkerhedsråds side.

Den danske regering har som bekendt til stadighed støttet det britisk-amerikanske initiativ, fuldkommen som de øvrige EF-lande har gjort det, sådan som de nordiske lande har gjort det, og sådan som også FN har gjort det.

Vi må i dag konstatere, at denne interne løsning ikke er nogen reel løsning. Det fremgår også af de rent faktiske omstændigheder.

[Udenrigsministeren]

Situationen er ikke blevet forbedret i området. Den er tværtimod blevet endnu mere ustabil. En løsning, som skal være acceptabel, og som skal sikre fred i området, må selvfølgelig forudsætte alle parter deltagelse.

Den danske regering har ikke fordømt eller anerkendt den interne aftale, men vi har sagt meget klart om den, at den er aldeles utilstrækkelig. Derfor er det også regeringens standpunkt, at vi støtter bestræbelserne for at bringe alle parter i sagen sammen til en konference. Vi finder altså, at det britisk-amerikanske forslag er det bedste grundlag for en nødvendig løsning.

Det, som forslagsstillerne nu gerne vil have os til, og som andre også, ud fra andre motiver, gerne vil have os til, er at tage parti for nogle og imod andre i den meget komplicerede strid om Zimbabwes fremtid. Jeg må sige, at det ønsker regeringen ikke. Regeringen ønsker at holde kontakt med alle dele af Zimbabwes nationalistbevægelse, at medvirke til en bred, fredelig og internationalt acceptabel løsning, hvor Zimbabwes befolkning gennem frie valg under international kontrol selv vælger sine ledere.

Derfor kan regeringen ikke medvirke til kristeligt folkepartis forslags gennemførelse. Vi må afvise det, for det første fordi dets indhold er helt forkert, for det andet fordi det ville være helt ude af takt med, hvad samtlige andre vestlige lande, samtlige vore samarbejdspartnere i en lang række internationale politiske organer anser for at være det centrale og det nødvendige i den vanskelige situation, der foreligger.

Poul Nielson (S):

Jeg kan på den socialdemokratiske gruppes vegne give fuld tilslutning til udenrigsministerens bedømmelse af dette forslag og hans stillingtagen til det. Jeg synes ikke, vi skal gå i enkeltheder med hensyn til en korrigerende kommentar til de bemærkninger, der ledsager forslaget. Jeg finder, at såvel kristeligt folkeparti som Danmarks udenrigspolitik og debatten herom faktisk var bedst tjent med, at dette søges undgået. Det er for mig lidt af en gåde, hvorfor kristeligt folkeparti har taget dette standpunkt, at Danmark ene af alle lande skal kanonisere en ordening, der holder alle andre ude, men alene giver

indflydelse til pastor Sithole og biskop Muzorewa.

Der er for os intet alternativ til dannelsen af en nation baseret på flertalsstyre i Zimbabwe. Alt andet vil være en fornægtelse af afrikanernes rettigheder. Ian Smiths tid er for længst løbet ud, og vi skal ikke bidrage til at trække en løsning ud, fjerne en løsning, reducere muligheden for en løsning, som andre arbejder fornuftigt og aktivt på at skabe.

Vi håber ikke, at dette forslag markerer et farvel fra kristeligt folkepartis side til en positiv og sagligt inspireret deltagelse i debatten om vores udenrigspolitik, og vi er fortsat åbne over for en dialog også med kristeligt folkeparti, idet vi fortsat ser det som et mål i sig selv, at der skabes så bred enighed som muligt om vores udenrigspolitik. Kristeligt folkeparti gør dette en lille smule vanskeligere end ellers nødvendigt med det forslag, man her har fremsat.

På denne baggrund kan jeg ganske klart sige, at socialdemokratiet ikke på nogen måde vil kunne medvirke til forslagets gennemførelse.

Jørgen Junior (FP):

Jeg synes, det er et meget modigt forslag fra kristeligt folkeparti. Det er modigt, netop fordi andre lande ikke tør følge den samme sunde logik og den samme moralske, ærlige indstilling, der ligger bag ved kristeligt folkepartis tankegang og dette forslag.

Naturligvis kan fremskridtspartiet støtte forslaget, også fordi adskillige af de ting, der er blevet sagt fra udenrigsministerens side og fra den socialdemokratiske ordførers side, simpelt hen ikke holder. Udenrigsministeren siger, der ikke er tale om en reel løsning. Nej, der er tale om en borgerkrigsituation, hvor man forsøger at skabe en reel løsning. Den socialdemokratiske ordfører taler om, at vi kan gå ind for flertalsstyre. Hvad er det, dette forslag bakker op bag ved? Et flertalsstyre. Tror man virkelig – er man virkelig så rørende naiv? Jeg ved godt, man egentlig ikke er det, men man foregiver at være det – at et marxistisk etpartistyre, som Joshua Nkomo og Robert Mugabe har i sinde at indføre, vil skabe bedre forhold for Zimbabwes befolkning? Selvfølgelig vil det ikke det.

Man taler om, at det er Sydafrika alene, som har brudt FN's sanktioner, som man ta-

[Jørgen Junior]

ler så pænt om. Vi ved, at den olie, som løber ind i Rhodesia, i stort omfang kommer fra England. Benzinen er i øvrigt billigere i Rhodesia end de fleste andre steder, der er tilstrækkeligt af den. Det er simpelt hen bare hykleri.

Hvis man skal prøve at se på situationen, som den reelt er, så bør Danmark over for Zimbabwe opføre sig på samme måde, som vi opfører os over for Cambodien, Sovjetunionen, Chile, DDR, Sydafrika og mange andre lande, hvis styreformer vi eller en del af befolkningen, en del af dette folketing ikke sympatiserer med. Vi bør følge den danske regel om, at man af hensyn til Danmarks interesser anerkender det reelle de facto styre, der findes i ethvert land. Så kan man inden for hvert parti glæde sig, hvis der kommer ændringer, det er da korrekt, men det, der sker over for Rhodesia, over for Zimbabwe, det er, at Danmark har taget en anden stilling, end vi har taget over for resten af verdens lande. Det er det, som jeg forstår kristeligt folkepartis forslag vil ændre på. Derfor er kristeligt folkepartis forslag et særdeles fornuftigt forslag og et moralsk anstændigt og rigtigt forslag.

Hvad sker der egentlig dernede nu? Udenrigsministeren har gennemgået den historiske situation – med visse følelseladete postuler, men o.k., nogenlunde fair, selv om det er set fra den ene side. Det er måske nok så interessant at se, hvordan situationen er nu, og hvad der vil ske i den kommende tid. Det er klart sagt fra Joshua Nkomos side, at der bliver krig, der er ikke tale om nogen forhandling. Er der med andre ord nogen som helst mulighed for det, som alle fornuftige, anstændige og civiliserede mennesker må gå ind for, nemlig forhandling og snak og løsning af problemerne? Er der en chance for det? Ikke så længe Joshua Nkomo og Robert Mugabe bliver støttet moralsk af FN, af den danske regering, af de fleste vestlige lande. Det er der først, i det øjeblik man siger: hør nu her, der er jo sket noget i de senere år. Der er jo tale om, at man nu vil have et flertalsstyre. Der er tale om afvikling af apartheid og alle disse forskellige ting.

Desværre kommer der vel en forøget militær aktivitet i området. Alle forventer – eller mange forventer – at Nkomos styrker, som ikke er særlig populære i Zambia mere, og som jo også er præget af det modsætnings-

forhold, der er mellem Mugabe og Nkomo, snart vil forsøge at gennemføre en offensiv ind i Rhodesia. Det er vel også det, man ønsker fra Zimbabwes, Rhodesias, nuværende overgangsregering, for hvis først Nkomos styrker kommer ud på åbent terræn, så er de nogenlunde sikre på at blive slået, for de kontrollerer jo i dag ikke nogen væsentlig del af Rhodesia. Det er ganske vist blevet sagt for nylig af en af repræsentanterne for Mugabes bevægelse, der var her i København, at man havde 1,3 millioner mennesker i de områder, som var befriet. Det blev sagt den 10. oktober på et møde arrangeret af Mellemløst Samvirke af en, der hedder Mzinda, som også er fra ZAPU, at man ikke kontrollerede nogen områder, at man ikke havde nogen administration i nogen områder, og det er en korrekt beskrivelse af situationen.

Det, som kristeligt folkeparti, som den sunde fornuft, her foreslår, det er, at vi ser på situationen, som den er nu. Der er nogle mennesker, 4-5 – 4 sorte ledere og repræsentanten for den hvide minoritetsregering, som er ulovlig ifølge internationale bestemmelser og beslutninger – der forsøger at få dette land til at leve videre i fred og ro. Og så er der nogle udefra, der forsøger at skabe et kaos. Det er det sidste, vi støtter fra dansk side, og det er det, som fremskridtspartiet under ingen omstændigheder kan støtte, både af hensyn til det pågældende land og af hensyn til Danmark. Naturligvis burde Danmark kunne handle officielt med Rhodesia, ikke ved, at der skal stå alle mulige mærkelige svindelting som »Made in Botswana« på varerne i stedet for.

I øvrigt synes jeg, det er meget enkelt, hvad det hele drejer sig om. Det drejer sig om, således som kristeligt folkeparti skriver: går vi ind for et multiracialt demokrati med mindretalsgaranti, eller går vi ind for et marxistisk étpartistyre – det er kun det første, kristeligt folkeparti har skrevet, men det er det andet, der er alternativet: går vi ind for et marxistisk étpartistyre? For mig er der overhovedet ingen tvivl. Selvfølgelig bør et dansk, demokratisk folketing gå ind for den mest demokratiske løsning, der er på en konflikt.

Den anden ting, det drejer sig om, er, om Danmark ønsker handel med alle lande, underordnet om det er lande, hvor menneske-

[Jørgen Junior]

rettigheder og andre rettigheder bliver undertrykt, således som de bliver det i størstedelen af verdens lande, eller om Danmark ønsker boykot af ganske enkelte lande, som ikke passer FN's flertal, som ikke passer repræsentanterne for en hel bunke lande, og som for en stor dels vedkommende ikke har nogen som helst betydning internationalt set og ikke antalsmæssigt repræsenterer nogen større befolkningsgruppe. For mig er det ganske klart: selvfølgelig må Danmark gå ind for anstændighed over for alle lande, og selvfølgelig må Danmark følge sit hidtidige universalitetsprincip. Selvfølgelig bør vi vise mod.

Hvis vi ikke tør følge kristeligt folkepartis forslag, så bør vi i det mindste, på samme måde som det amerikanske senat for nylig var lige ved at gøre det, i det mindste sige: nu er det slut med disse tåbelige boykotsanktioner – sanktioner og boykot, som overhovedet ikke realiseres alligevel.

Første næstformand (Erlendsson):

Jeg beklager, at jeg kom til at give denne ordfører alt for lang tid. Det var ikke tilsigtet.

Kaj V. Andersen (V):

I fortsættelse af udenrigsministerens og hr. Poul Nielsons indlæg skal jeg kort meddele, at venstre ikke kan medvirke til gennemførelsen af dette forslag til folketingsbeslutning.

Hr. Honoré argumenterer på en række punkter for sin sag og fører en række synspunkter frem. Venstre har på næsten alle punkter det stik modsatte synspunkt. Alene derfor kan vi selvfølgelig ikke deltage.

Jeg vil blot sige om de sorte kirkeledere og de moderate folk, de har bag sig i samarbejdet i øjeblikket i Zimbabwe, at de formodentlig ikke fortjener de smædenavne, de fra tid til anden har fået hæftet på sig. Jeg tror, det er velmenende folk, mænd af god vilje, som det hedder med et godt, gammelt udtryk, men jeg tror, tidspunktet er sørgeligt forpasset. De har sikkert god vilje til i en overgangsperiode at prøve at undgå det, der er værre: blodsudgydelse, åben borgerkrig, guerillakrig og alt, hvad dermed følger, og så handler de, som de handler. Men historien har mange tragiske eksempler på, at kvinder og mænd af den bedste vilje er kommet ulyk-

keligt for sent og dermed til kort, og det er situationen.

Kjelgaard (KF):

I spørgetiden i onsdags undrede jeg mig en lille smule over det tilsyneladende store kendskab, visse medlemmer af dette høje ting havde til de interne forhold i Rhodesia. Biskop Muzorewa blev gjort medansvarlig for de massakrer, der har fundet sted, og flere kaldte den – ganske vist selvbestaltede – regering dernede for ulovlig. Jeg har aldrig selv været i Rhodesia, og selv om jeg har læst en del om udviklingen og forholdene dernede, føler jeg mig ikke kompetent til at afgøre, hvordan forholdene dernede bedst klares set med de indfødtes øjne. Der er et hav af organisationer og lige så mange sorte ledere, så problemet er ikke enten sort eller hvidt, men desværre meget kompliceret.

Der er dog visse ting, der ligger fast. Den 3. marts i år underskrev Ian Smith en aftale om overgang til flertalsstyre i Rhodesia sammen med nationalistlederne Muzorewa, Sithole og Chirau. Ganske vist havde Ian Smith i 1965 i strid med den engelske regering udråbt Rhodesia til en uafhængig stat, og det er vel egentlig det, der er det ulovlige i sagen. Men aftalen om overgang til flertalsstyre er vel også, når det kommer til stykket, en fornuftig – for ikke at sige den bedste – løsning, som situationen er i øjeblikket. Jeg ved godt, at de hvide i en overgangsperiode har fået en fortrinsstilling, men hvis ikke de havde fået det, ville de efter min mening ganske enkelt have forladt landet, og det ville have fået katastrofale økonomiske følger.

Der har også fra dansk side været rettet hård kritik mod Ian Smith og hans tidligere styre. Det skal der ikke så forfærdelig meget mod til. Men han har ved det skridt, han har taget, udsat sig selv for en meget hård kritik af sine egne i Rhodesia, der mener, at han er gået alt for vidt i sine bestræbelser for at efterkomme de sortes ønsker. Det skal der et vist mod til. Forholdene taget i betragtning synes jeg, det er en fornuftig løsning, man har fundet frem til, for hvad ville alternativet være? En tragedie som i Angola? Er det virkelig så forfærdeligt, det, der er sket, at det er en dansk opgave at støtte Nkomo og Mugabe, der klart har erklæret det som deres mål at befri Rhodesia gennem væbnet kamp,

[Kjelgaard]

måske endda med hjælp fra cubanske soldater? Skal løsningerne af de indre problemer i de nye afrikanske stater absolut bestå i en kommunistisk magtovertagelse for at kunne kaldes lovlige og for at være tilfredsstillende set fra et dansk synspunkt? Jeg nægter at tro det. De andres eventuelle væbnede magtovertagelse ville ikke være spor mere lovlig og slet ikke demokratisk.

EFs ministerråd har flere gange været anmodet om at godkende overgangsregeringen – uden resultat. Man afventer ligesom England og USA, og der er udsigt til frie valg i Rhodesia inden længe. Det er en positiv udvikling. Alternativet kan blive det hidtil største blodbad i historien med en kommunistisk magtovertagelse til følge.

Jeg er enig med forslagsstillerne i, at det er noget paradoksalt, at vi anerkender ikke særlig demokratiske styreformere i andre lande, men nægter at anerkende et af de mest demokratiske systemer på det afrikanske kontinent. Men når den danske regering ikke ønsker at anerkende Rhodesia og arbejde for international anerkendelse, så kunne man i det mindste undgå at modarbejde de bestræbelser, de demokratiske bestræbelser, der er i gang. Det kunne man gøre ved at standse den danske støtte til de partisanbevægelser, der står udenfor. Skal løsningen af problemerne fortsat ske på fredelig, demokratisk vis, så er det støtte og ikke kritik, overgangsregeringen har brug for, og det kan ikke være dansk udenrigspolitik at støtte de militante kræfter, der arbejder på at få den interne løsning til at bryde sammen for selv at overtage magten med våben.

Så sent som i dag skriver aviserne om, at Muzorewatilhængere er blevet myrdet. Jeg ønsker ikke afrikansk blod for danske penge.

Langsted (CD):

Der har været talt meget her, også fra denne talerstol, om »afrikanske løsninger«, mest i forbindelse med cubanske troppers tilstedeværelse på det afrikanske kontinent. Disse troppers tilstedeværelse har været betingelsen for at opnå – ikke afrikanske, men marxistiske eller kommunistiske løsninger. Disse tropper har alene været til hjælp for rene oprørsbevægelser, hvis endemål netop ikke var den endelige frihed for de afrikanske folk.

Det er en selvfølge, at vi ikke kan acceptere et styre, der undertrykker andre, af hvilken årsag det end måtte være, og hvad enten det er et hvidt eller et sort styre. I det lange løb måtte det være naturligt, at mindretalsstyret i Rhodesia ikke kunne opretholde undertrykkelsen af det sorte flertal. En løsning kunne så ske ved vold eller gennem fredelig forhandling.

Med den udvikling, der har været undervejs de seneste måneder i Rhodesia, som fremtidig skal kaldes Zimbabwe, er det den sidste mulighed, der er kommet inden for sandsynlighedens rækkevidde, et forhold, vi bør hilse med glæde. Så meget mere som der er grund til at forvente en udvikling mod demokratiske regeringsformer efter vestligt mønster.

Vi drøftede jo i spørgetiden i onsdags den i øvrigt ulovlige regering, som biskop Muzorewa var medlem af, på grundlag af et spørgsmål til statsministeren. Statsministeren gik ikke dybt ind i spørgsmålet om lovlighed eller ulovlighed, men var mest stemt for ulovligheden. Jeg vil spørge udenrigsministeren: den regering, der nu findes i Rhodesia, opfylder den de kriterier, som den danske regering normalt opstiller for at anerkende et styre? Eller på hvilken måde gør den det ikke?

Fra CDs side kan vi som sagt støtte det foreliggende beslutningsforslag, da det faktisk ikke går ud på ensidigt at anerkende en regering i Rhodesia eller Zimbabwe, men kun opfordrer regeringen til i internationale organer at arbejde for en anerkendelse af den indre løsning og intet som helst andet. Der er ikke tale om en dansk enegang.

Gert Petersen (SF):

Socialistisk folkeparti må på det bestemteste afvise det forslag, der er fremsat.

Jeg vil godt benytte anledningen til at komme ind på spørgsmålet om lovligheden eller ikke-lovligheden af regeringen i Salisbury. Nu har jeg hørt mange ting heroppefra, men så stor kan vankundigheden ikke være. Jeg tror, man taler mod bedre vidende i den forstand, at man udelader kendsgerninger, når man drøfter dette spørgsmål, som man udmærket godt har kendskab til.

Det er jo rigtigt, som hr. Kjelgaard kom til at sige lidt henne i sit indlæg, at den rhodesi-

[Gert Petersen]

ske, som den kaldes, regering er blevet til som en oprørsregering mod den britiske, og så sagde hr. Kjelgaard: det er måske derfor, man kalder den ulovlig. Det er nu ikke kun derfor. Der er så mange oprørsregeringer, som har opnået international anerkendelse, det ved vi udmærket godt. Men denne oprørsregering adskiller sig fra alle andre derved, at den af FNs sikkerhedsråd er blevet erklæret for en ulovlig regering. Jeg kender ikke nogen anden oprørsregering i verden, som har fået det stempel på sig af FNs sikkerhedsråd. Og læg mærke til, at det er sikkerhedsrådet, der har erklæret det! Det er ikke generalforsamlingen, men det er sikkerhedsrådet, hvor stormagterne har vetoret.

Baggrunden for, at sikkerhedsrådet traf den beslutning, var såmænd, at Storbritannien indklagede denne oprørsregering. Hvorfor gjorde Storbritannien det? Her kommer vi til det næste, som man har udeladt. Det skyldtes, at Smithoprøret udbrød, fordi Storbritannien var i færd med at forberede den samme skæbne for Rhodesia, som man havde forbedret og gennemført for Tanzania – Tanganyika, som det hed dengang – for Kenya, for de øvrige britiske besiddelser i området, nemlig overgang til selvstændighed og sort flertalsstyre. Det førte jo ikke til massakrer i Kenya, i Tanzania, i de andre lande, hvor man kun to-tre år tidligere havde gennemført det, som man nu også ville gennemføre for Rhodesias vedkommende. Men i Rhodesia ville det hvide mindretal ikke finde sig i det, og derfor begik Ian Smith og hans folk et statskup. På den baggrund indklagede Storbritannien dem så for FNs sikkerhedsråd, og sikkerhedsrådet erklærede, at denne regering er ulovlig. Sikkerhedsrådet belagde den med boykot.

Ophævelse af boykotten ensidigt, en anerkendelse af denne regering ensidigt er efter min opfattelse ikke alene i strid med en række moralske principper, men vil ganske enkelt være en krænkelse af FNs pagt, fordi det er sikkerhedsrådet, som har truffet disse bestemmelser. Derfor synes jeg, man skal holde op med den snak.

Det er ikke helt tilfældigt, at samtlige andre lande i verden rundt omkring os, hvad enten det er i Øst eller i Vest, anser Smithregeringen – og den nuværende regering er bare en fortsættelse af den oprindelige oprørsregering – for ulovlig. Vi skal huske på, hvad der var årsagen, hvad der var baggrun-

den for dette oprør. Det var ikke et stort, undertrykt flertal, der rejste sig og tog magten. Nej, det var et lille, herskende mindretal, som var bange for, at den regering, som stod over den, regeringen i London, ville fratage dette lille, herskende mindretal styret og indføre et almindeligt flertalsstyre sammen med uafhængigheden, sådan som det skete i Tanganyika, i Zambia, i Kenya og i en række andre lande.

Vi kan ikke under nogen omstændigheder medvirke til det forslag, kristeligt folkeparti her har fremsat.

Ib Nørlund (DKP):

Det, som kristeligt folkeparti og andre her prøver at lægge sædelige fagter til, er jo i virkeligheden en opfordring til et ganske nederdrægtigt rygangreb mod Zimbabwes folk, mod det kæmpende Afrika, og en opfordring til at bryde bindende FN-forpligtelser i den henseende.

Hr. Jørgen Junior mente, det var et modigt forslag. Jeg kan ikke rigtig se modet i det, men det fremgik jo af hr. Jørgen Juniors udvidede redegørelse, at han støttede forslaget vældigt og begejstret og samtidig fik en rig lejlighed til at demonstrere sit sædvanlige kolonialistiske synspunkt på Afrikaspørgsmål, som han, synes jeg, gav ret forfærdende udtryk for fra denne talerstol.

Man måtte egentlig håbe, at kristeligt folkeparti ikke vidste, hvad de gjorde ved at fremsætte dette forslag, så kunne der jo være tilgivelse i det. Der er også forskelligt i bemærkningerne til det, der kunne give én sådanne tanker, men alligevel betvivler jeg, at man ikke dog nogenlunde kan se konsekvenserne af et skridt som det, man her foreslår.

Den nye Smithregering, der er dannet i Zimbabwe, er jo simpelt hen en ny manøvre for opretholdelsen af det racistiske styre, hvorved man med trick, som kendes, tog et par repræsentanter op i regeringen, som i Afrika selv betegnes som sorte afrikanere med hvide sjæle. Man siger – og kristeligt folkeparti siger det såmænd også – at denne regering vil lave frie valg. Hvordan forestiller man sig det i et borgerkrigsland, i et land, hvor talrige flygtninge lever uden for landets grænser, hvor de sidste tal, som jeg har fået opgivet, lyder på, at der i Zambia lever 60.000, i Moçambique 80.000 og i Botswana

[Ib Nørlund]

10.000 flygtninge, som er drevet derud med voldsmagt? Hvordan forestiller man sig at der under de betingelser holdes frie valg i dette område?

Man skal mærke sig, at den ordening, man tilstræber, jo også bygger på racistiske principper, idet det parlament, eller hvad man vil kalde det, som man vil oprette, er delt i forskellige kamre efter racehensyn, sorte og hvide-hensyn. I virkeligheden betyder denne regeringsdannelse i praksis, at man vil vinde tid til at fortsætte krigen imod folket.

Derfor synes jeg, det er et temmelig stift stykke, at kristeligt folkeparti henviser til demokratiske grunde og kalder det det mest demokratiske samfundssystem i Afrika, det, som faktisk lever på en direkte og brutalt udøvet vold mod landets egen, indfødte befolkning. De kræfter, som faktisk skal bestemme, hvordan der skal være i Zimbabwe, må først og fremmest være Zimbabwefolket selv, som jo netop giver kraft til de frihedsbevægelser, som rejser sig i landet.

Jeg har bemærket, at en række talere her i dag bestandig kalder alle frihedsbevægelser i Afrika for kommunistiske. Det er pænt af dem, og jeg kan godt forstå, at man kan komme på sådanne tanker, men det er jo faktisk meget mere end kommunistiske bevægelser, der rejser her. Den situation, som består dér, synes jeg Nkomo har givet meget godt udtryk for i en udtalelse for nylig om den nye regering. Han siger – jeg citerer:

»Det, som er sket, er intet mere, end at en biskop og en præst har sluttet sig til Smith. Vores folk inden for Zimbabwe vil ikke blive bedraget af dette forræderi. Hele nationen vil vedblive at kæmpe. Vi vil ikke blive rørt af en biskop og en præst. Den patriotiske Front vil forstærke den væbnede kamp. Det er kun denne kamp, som kan afgøre, ikke teorien, og kampen fortsætter uophørligt.«

Man må gøre sig klart, at de forhold, man selv har været med til at udvikle gennem århundreders kolonialstyre og forsøg på at fortsætte det, har skabt en situation, der gør, at Zimbabwes folk må reagere på denne måde.

Bolvig (RV):

Jeg er helt enig med kristeligt folkeparti i, at en fredelig overgang til et flertalsstyre i Zimbabwe vil være af uvurderlig betydning

ikke kun for den plagede og undertrykte sorte majoritet i det omstridte land, men også af hensyn til den afsmittende effekt over for det mere og mere desperate hvide mindretal i Sydafrika. Det er først og fremmest den vestlige verdens ansvar at fjerne de sidste hvide, fascistiske racediktaturer.

Men jeg ville ønske, jeg kunne dele de optimistiske opfattelser af forholdene i Zimbabwe, som fremgår af bemærkningerne til det forslag, vi behandler. Jeg tvivler på, at de britiske olieselskabers eklatante brud på FNs blokadekrav er udtryk for en stiltiende britisk anerkendelse af det såkaldte overgangsstyre. Desværre er det nok udelukkende økonomiske overvejelser, der ligger til grund for, at visse britiske ministre tilsyneladende har set gennem fingre med selskabernes profitjag.

På samme måde er det, at Zambia har åbnet jernbanelinjerne mellem de to lande, utvivlsomt også økonomisk begrundet, men af mere forståelig karakter. Den rige verden kunne og burde have holdt dette meget fattige land økonomisk skadesløst for de gennemførte blokadekrav.

Kristeligt folkeparti har formentlig bemærket, at præsident Kenneth Kaunda har bedt om og fået leveret militærudstyr fra England for at hindre rhodesiske straffeekspeditioner ind i Zambia.

Efter min opfattelse kommer forslaget fra kristeligt folkeparti i hvert tilfælde for tidligt. Partiet omtaler det kommende frie valg, men det er stadig et stort, stort spørgsmål, om et sådant vil blive gennemført i næste måned, og om det vil blive en helt fri folkelig tilkendegivelse. ZANU- og ZAPU-partierne er forbudte bevægelser, mange af deres tilhængere fængslet, og tilsyneladende er der stadig presse censur, ligesom forsamlingsfrihed endnu ikke er indført, ganske kort før dette valg hævdes at skulle gennemføres. Derfor må en eventuelt ændret dansk holdning i det mindste afvente resultaterne af et sådant kommende valg. Indtil nu har vi efter min opfattelse klogeligt bakket de anglo-amerikanske bestræbelser op såvel i Zambia som i Namibia.

Når hr. Jørgen Junior taler om, at Joshua Nkomo ønsker krig, vil jeg sige, at den slags udtalelser er både forklarlige og forståelige, når man tænker på situationen i Zimbabwe, men derfor må det være i alles interesse at arbejde for at få gennemført forhandlinger og diskussioner, hvor alle parter er involve-

[Bolvig]

ret. Camp David-aftalerne er jo et glædeligt eksempel på, at det kan lade sig gøre, også når man tænker på de krigeriske udtalelser, som parterne i Mellemøsten gang på gang har givet udtryk for.

En dansk enegang vil i øvrigt let kunne vanskeliggøre dette vestlige forsøg på forhandling, på at bringe alle parterne i den ulykkelige konflikt til forhandlingsbordet.

At forholdene i Zimbabwe ikke er så entydige, som visse venstrepartier hævder, vil jeg gerne medgive kristeligt folkeparti. Ian Smith bør have udspillet sin rolle. Han har på ulovligt grundlag i årevis forsøgt at fortsætte en afskyelig raceadskillelspolitik, men derfor behøver man ikke straks at stemple biskopperne Muzorewa og Sithole som de hvides håndlangere. Efter den 6. december vil vi bedre kunne bedømme de to såkaldt moderate ledere.

Det radikale venstre har hidtil støttet regeringen og finder det rigtigt at yde humanitær bistand til krisens mange ofre både i og uden for Zambia. Vi kan godt frygte den holdning, som ZAPU-lederen Mugabe gav udtryk for ved en nylig pressekonference i Dar-es-Salaam, hvor han meddelte, at hans bevægelse vil skabe en rent marxistisk etpartistat i Zimbabwe. Det vil være en tragedie for Zimbabwes folk, hvis det hvide herrefolk skiftes ud med et rødt.

Situationen er uoverskuelig. Det er vanskeligt for folketingets medlemmer at danne sig et tilstrækkelig nuanceret billede af forholdene i den tidligere britiske koloni. Jeg synes, udenrigsministeriet i langt højere grad, end det er tilfældet, burde informere os om forholdene i hele det sydlige Afrika. Problemerne er store og vil i øget omfang komme til at præge såvel den internationale som den hjemlige debat.

Jeg formoder i øvrigt, at kristeligt folkeparti er ængsteligt ved den uforbeholdne opbakning, man netop har fået fra fremskridtspartiets side, ængsteligt, når man kender kristeligt folkepartis holdning til forholdene i det sydlige Afrika, en holdning, der, ved vi, er lang og fjern fra fremskridtspartiets.

Jens Møller (KrF):

Kristeligt folkeparti er naturligvis, som det også er blevet sagt fra flere sider, helhjertet imod apartheid og andre former for diskri-

mination af mennesker. Kristeligt folkeparti ønsker lige så helhjertet at fremme overgangen til et egentligt demokratisk styre i alle lande, herunder naturligvis også Rhodesia, men det er ikke ligegyldigt, hvordan det sker. Efter vores opfattelse ligger der i den foreliggende situation to muligheder, to veje, ad hvilke man kan gå: en fredens vej, som er valgt af de sorte samarbejdspolitikere, og en krigens vej, som er valgt af partisanbevægelsernes ledere.

Kristeligt folkeparti ønsker ikke at støtte Ian Smith, men vi ønsker at støtte de sorte politikere, der har valgt at gå fredens vej, og det gør vi, uanset om så hele den øvrige verden vælger en anden vej. Vi gør det først og fremmest af hensyn til de mange tusind mennesker, der vil miste liv og førlighed, hvis partisankrigen fortsætter og optrappes. Vi ønsker ikke at dømme imellem de forskellige parter, hvem der begår flest grusomheder osv., for det er jo lige ubehageligt at blive skudt, uanset hvem der står bag geværet. Vi ønsker at undgå krigshandlinger. Vi ønsker at hjælpe hele det rhodesiske folk, sorte såvel som hvide, til at nå frem til demokrati og frihed og nå frem ad fredens vej.

Ib Christensen (DR):

På retsforbundets folketingsgruppes vegne kan jeg tilslutte mig den redegørelse, som udenrigsministeren gav, og den indstilling, som dér kom til udtryk. Flere ordførere har været inde på, at vi skal tage udgangspunkt i situationen, som den er i dag, og selvfølgelig skal vi det. Situationen er i dag den, at der er krigstilstand i Rhodesia, at den rhodesiske regering og dens militær foretager angreb på partisanleje i nabolandene, at der er presse-censur i Rhodesia, at der er forbud mod befrielsesbevægelsespartier, og at der ikke er forsamlingsfrihed. Det er situationen her få dage før et valg, og man kan forestille sig, under hvilke forhold der overhovedet kan holdes demokratiske valg eller noget, der ligner det, når situationen er, som den er.

Hvis Ian Smith & co. ville gennemføre ligeret og overgang til sort flertalsstyre, gad jeg vide, hvorfor de, der tager til orde for Ian Smiths styre og for, at han skal have en chance, ikke kommer med en forklaring på, at han har modsat sig at gå med på de britisk-amerikanske forslag i september 1977.

[Ib Christensen]

Det kan godt være, at de hvides støjhed siden 1965 og etableringen af den ulovlige regering vil resultere i den tragedie, at borgerkrigen fortsætter og ender i et marxistisk diktatur. Men hvem er det så, der har bragt situationen så vidt? Ja, det må jo være de hvides støjhed, og derfor er jeg bange for, at kristeligt folkeparti ikke har ret i, at klokken er fem minutter i tolv, men at den er fem minutter over tolv, takket være de hvides støjhed.

De indrømmelser, der er kommet fra Ian Smith og hans folks side, er kommet i for ringe omfang og først og fremmest alt, alt for sent. Det er helt uden for realisme at forestille sig, at der kan bevares en hvid førtrinsstilling yderligere i 10 år el. lign., efter at de øvrige kolonistyrer i Afrika for længst for år tilbage er afviklet, bortset fra Sydafrika.

Jeg mener heller ikke, at der skal foretages et hævn tog mod den ulovlige regering i Salisbury, blot fordi den er ulovlig. Men jeg mener, man skal konstatere kendsgerningerne, som de er, også den, at samtlige andre lande i verden, bortset fra Sydafrika, er imod denne regering og har tilbudt den et forhandlingsgrundlag, som er det eneste realistiske, og som samtlige andre, bortset fra Ian Smiths regering, har accepteret.

Dertil kommer noget andet, der for os vejer tungt, nemlig at vi føler os bundet af FN's forpligtelser, navnlig som de er kommet til udtryk gennem sikkerhedsrådets enstemmige vedtagelse.

Derfor må konklusionen være, at vi ikke kan medvirke til kristeligt folkepartis forslag, og at det råd, som kristeligt folkeparti og andre, der har sympati for Ian Smiths overgangsregering, må give dem, er, at Ian Smiths regering øjeblikkelig accepterer de britisk-amerikanske forslag som forhandlingsgrundlag og øjeblikkelig accepterer overgang til sort flertalsstyre uden konditioner.

Steen Folke (VS):

VS vil selvsagt afvise dette beslutningsforslag fra kristeligt folkeparti. Forslaget må ses som en håndsrekning fra de kristelige til de hvide racister i Rhodesia og indirekte i Sydafrika. Tingene er kædet sammen i partiets egne bemærkninger. Jeg har også lagt mærke til, at ordføreren for forslagsstillerne, hr. Ho-

noré, for nylig modtog racistiske politikere fra Sydafrika i sit eget hjem.

Med dette forslag har kristeligt folkeparti overhalet den amerikanske imperialismes højre om. Ganske vist har amerikanerne for nylig modtaget Ian Smith og Sithole, men amerikanerne viger tilbage for at sanktionere den såkaldte interne løsning, først og fremmest fordi også de kan se, at den interne løsning ikke er nogen løsning, men kun vil føre til en optrapning af den væbened befrielseskamp under Den Patriotiske Fronts ledelse.

På den anden side er det klart, at både England og USA arbejder for en nykolonialistisk løsning i Zimbabwe. Det, som England og USA ønsker, er en fastholdelse af Zimbabwe inden for det kapitalistiske verdenssystem, men uden den åbenlyst racistiske overbygning, som findes i det nuværende regime.

Jeg mener, det er overordentlig afslørende, at den engelske regering i årevis har sanktioneret, at de store oliemonopoler har brudt blokaden og forsynet Rhodesia med olieprodukter.

Den danske regering støtter, som det fremgik af udenrigsministerens indlæg, den britisk-amerikanske politik. Også den danske regerings politik er tvetydig. Dette fremgik for nylig, da udenrigsministeren fandt det passende at modtage biskop Muzorewa, et fremtrædende medlem af en ulovlig regering, som oven i købet umiddelbart forinden havde foranstaltet en masse myrdelser på flygtninge i nabolandet Zambia. Det havde jeg lejlighed til at udveksle synspunkter med statsministeren om i forgårs i spørgetiden.

Jeg beklager stærkt, at regeringen valgte at støtte Smith-Muzorewa-alliancen ved denne modtagelse, for det var jo reelt det, man gjorde.

Jeg beklager også, at man samtidig nægtede befrielsesbevægelsen ZANUs Skandinavierepræsentant, Shoniwa, indrejse til Danmark, hvor han skulle deltage i et pressemøde som modvægt mod Muzorewas propagandafremstød.

Jeg beklager endelig, at regeringen ikke vil give direkte støtte til de befrielsesbevægelser, som er forenet i Den Patriotiske Front. Det er dem, der kæmper for en reel frigørelse for det sorte flertal i Zimbabwe.

Honoré (KrF):

[Honoré]

Jeg takker for udenrigsministerens redegørelse og for de forskellige indlæg, især naturligvis de indlæg, der har givet udtryk for støtte til dette forslag; det gælder både ordføreren for fremskridtspartiet, for det konservative folkeparti – jeg forstod det som en delvis tilslutning – og for centrumdemokraterne. Jeg var også glad for den beherskede reaktion fra den socialdemokratiske ordførers side og var glad for det radikale indlæg, selv om de jo ikke gav udtryk for støtte til vores forslag.

Jeg vil gerne give en lidt fyldigere redegørelse for de motiver, der ligger bag vores forslag, for at afværge eventuelle misforståelser.

Kristeligt folkepartis forslag er motiveret ud fra et ønske om at støtte ikke Ian Smith, men moderate sorte ledere i den nuværende regering, der arbejder for sort flertalsstyre. Vort forslag er ikke udtryk for en høj mening om Ian Smiths politikerkunst og for det hvide mindretals optræden både før og efter løsrivelsen. Ian Smiths og hans partis virke betragter jeg som stort set en politisk fiasko. Ian Smith har ikke udnyttet de politiske tilbud, han har fået, og hans regerings jordpolitik anser jeg selv for at være en skandale.

Vores forslag er heller ikke ment som en kategorisk fordømmelse af alt og alle i de bevægelser, der ikke deltager i den indre løsning, altså som om begge parter i Den Patriotiske Front var uhyrer; det mener vi heller ikke. Men vi går ud fra den kendsgerning, at der er sket noget, at der nu foreligger en sort-hvid overgangsregering, og at denne overgangsregering som sit mål har indførelsen af den væsentligste betingelse for anerkendelse, sådan som det er blevet fremsat af den engelske regering i sin tid, nemlig almindelig valgret og sort flertalsstyre. Det er en kendsgerning, at det er sådan, og det hæfter vi os ved.

Så er det rigtigt, at man kunne have ønsket sig, at det var en bredere regering; man kunne have ønsket sig, at alle partier havde deltaget i denne regering, og at der var blevet etableret en overgangsregering efter de forslag, som kom fra engelsk og amerikansk side. Men ét er, hvad man kunne ønske sig, noget andet er, hvad der har været politisk muligt. Vi kan alle have mange forskellige ønsker med hensyn til de politiske og økonomiske forhold i forskellige afrikanske udviklingslande, men jeg mener ikke, at vi kan

gøre den fulde opfyldelse af vore ønskedrømme om politiske forhold til en uomgængelig betingelse for at optage diplomatiske relationer med et land. Der er heller ikke fredelige forhold i Angola: her er 3 frihedsbevægelser i krig med hinanden, hvor den ene, som har regeringsmagten støttet af cubanske tropper, bekæmper de to andre, men dette har ikke forhindret Danmark i at anerkende Angolas regering. Hvis vi skulle have gjort vores diplomatiske relationer til Angola afhængige af, at man havde nået til en altomfattende politisk løsning, havde vi ikke kunnet anerkende dem i dag, hr. Poul Nielson og hr. udenrigsminister!

Jeg mener ikke, at etableringen af den indre løsning absolut udelukker, at man kan nå til en endnu bredere politisk løsning hen ad vejen. Men det er jo ikke noget, man kan vide noget om med sikkerhed, det er noget, man kan ønske, noget, man kan arbejde for. Kristeligt folkeparti ville da gerne, hvis vi havde mulighed for det, arbejde på at gøre flere parter interesserede i at sætte sig sammen.

Men hvis man siger, at betingelsen for, at vi kan anerkende en regering i Rhodesia, er, at alle parter går ind sammen, kan man komme i en meget vanskelig situation. Det kan f. eks. tænkes, at man får én af parterne i Den Patriotiske Front til at gå med i et samarbejde med dem, der indgår i den indre løsning. Hvis f. eks. enten Mugabe eller Nkomo gik med, men ikke den anden, ville det så betyde, at Danmark – og det spørger jeg udenrigsministeren om – fordi en af parterne i Den Patriotiske Front ikke deltog, under ingen omstændigheder kunne anerkende en sådan regering? Noget sådant er nemlig ikke helt usandsynligt; det har været debatteret bl. a. i den engelske presse.

Man kræver en konference omfattende alle parter. Ja, det ville da være godt, hvis den kunne blive til noget, men selv om den kunne blive til noget, er det langt fra sikkert, at en sådan konference ville føre til et positivt resultat. Der er jo, som enhver ved, store modsætninger og rivalisering imellem de forskellige afrikanske grupper, der arbejder for Zimbabwes politiske fremtid. Hele historien viser denne rivaliseren, og i de forhandlinger, der har været i sommer, hvor Smith kunne føre separatforhandlinger med Nkomo, viste

[Honoré]

det sig, at denne splittelse stadig væk er absolut levende.

Derfor mener jeg ikke, vi kan bygge vores anerkendelsespolitik over for ét bestemt land på en eller anden form for ønsketænkning, opstille krav om politisk samarbejde, om politisk stabilitet, om fredelige forhold som den uomgængelige betingelse for at optage diplomatiske relationer med et land. Man kan ønske, at det var sådan i de afrikanske lande, men sådan er det jo langt fra alle steder, og vi kan ikke, synes jeg da, med rimelighed bruge 2 former for målestok: en målestok over for Rhodesia, hvor vi stiller helt overvældende krav til den politiske styreform, medens vi over for andre afrikanske lande såsom Angola bruger helt andre normer; det mener jeg i betænkelig grad nærmer sig politisk dobbeltmoral.

Så siger man, det er et fantastisk frækt forslag – det udtryk er ikke blevet brugt – men man spørger: hvor vover kristeligt folkeparti at komme med et sådant forslag, når alle mennesker, alle regeringer er enige om, at man ikke skal optage diplomatiske relationer med Rhodesia eller hæve sanktionerne?

Der vil jeg nævne, at inden for selve det britiske politiske liv er der splittelse på dette område, idet jeg af meddelelser i TV-Avisen i går forstod, at der i det britiske underhus har været en afstemning om, hvorvidt man skulle fastholde sanktionspolitikken, hvor en del af de konservative undlod at stemme for disse sanktioner, medens den øvrige del af de konservative – det var vist 126 medlemmer – stemte imod en opretholdelse af sanktionspolitikken. Det vil altså sige, at det parti, som måske kan blive regeringsparti ved et parlamentsvalg næste år, har en anden sanktionspolitik end den nuværende labour-regering.

Den sidste ting, jeg vil nævne, er, at en af hovedskikkelserne bag de engelsk-amerikanske mæglings- og fredsbestræbelser, Kissinger, har fremsat en bemærkelsesværdig udtalelse i anledning af Smiths besøg i USA i sidste måned. Ifølge Newsweek af 23. oktober i år skulle Kissinger efter en samtale med Smith på Georgetown universitetet have sagt – jeg citerer:

»Spørgsmålet er, om USA skulle støtte valproceduren eller folk, som prøver på at komme ind ved kamp. Principielt tror jeg, vi skulle afprøve Smiths indre løsning.«

Når Kissinger, en af hovedfigurerne bag den engelsk-amerikanske plan, som udenrigsministeren bygger på, kan gå ind for, at man virkelig giver den indre løsning en chance, mener jeg også, det kan være en rimelig bestræbelse at arbejde for det i international sammenhæng.

Udenrigsministeren (Christophersen):

Der har været ført en meget interessant debat, hvor man har påberåbt sig mange kilder; men nogle af dem er måske af mere tvivlsom værdi end andre. Det er klart, det altid må interessere, hvad Kissinger har udtalt i en eller anden sammenhæng, eller hvad TV-Avisen frembringer af oplysninger, men på den anden side har vi også ofte set, at det er ting, som er baseret på gætterier eller på forkortede versioner.

Jeg vil ikke bevæge mig ind i hele den verden af gætterier og teorier og overvejelser om, hvad der kunne tænkes at ske, hvis forskellige forudsætninger blev opfyldt, men i stedet holde mig til forslaget, som jo går ud på, at vi skal anerkende det her og nu.

Det har været karakteristisk for debatten, at man ud fra forskellige synspunkter og motiver har ment, at regeringen så på sagen på to helt forskellige måder.

Hr. Steen Folke fortolkede vores holdning sådan, at vi støtter det indre styre, ikke bare den britisk-amerikanske plan, men også hr. Muzorewa og dermed hr. Smith, og at vi dermed på en måde var medansvarlige for det indre styre.

Hr. Jørgen Junior opfattede det sådan, at regeringen gik ind for en etpartiregering i et marxistisk land, og hr. Kjølgaard lod ligesom antyde, at det også var hans opfattelse, for han sagde, at han i hvert fald ikke støttede det, som han opfattede som regeringens politik, at det var de militante grupper, som skulle have overtaget.

Hr. Honoré arbejdede sig videre gennem hele den problemstilling ved at spørge: hvad hvis nu kun én gruppe til sidst står uden for den indre løsning, hvordan er regeringens holdning så?

Til alt det vil jeg sige, at regeringen ikke støtter den ene eller den anden del af frihedsbevægelsen. Vi har ikke taget stilling til fordel for den ene eller den anden leder, og regeringens holdning til løsninger vil i øvrigt

[Udenrigsministeren]

heller ikke bero på, om to, tre eller fire organisationer er med, for det er slet ikke det, sagen drejer sig om.

Regeringens politik i denne sag er baseret på to ting: for det første et ønske om overgang til et demokratisk samfund med flertalsstyre og med frihedsrettigheder, et samfund, som vi selv anser for at være det ideelle, når det drejer sig om den politiske konstruktion. For det andet et ønske om, at en sådan overgangsordning bliver en internationalt acceptabel løsning. Det sidste er selvfølgelig også en væsentlig betingelse, for vi kan jo lige så godt se i øjnene, at den udvikling, der finder sted i det sydlige Afrika, har virkninger, som ikke kun begrænser sig til Zimbabwe eller til nabolandene, men også kan have konsekvenser for det øvrige Afrika og for den internationale situation i det hele taget. Vi ved, at der er stormagter, som engagerer sig – det gælder f. eks. Sovjetunionen – i Afrikas politik og har gjort det meget stærkt i perioder. Vi ved, at der har været og stadig er cubanske tropper i Afrika. Der er altså en risiko for en internationalisering af alle konflikter af denne type, og den virkning, det kan få på internationale politiske forhold, er vi naturligvis i den danske regering – og det er man i alle regeringer – nødt til at overveje meget nøje. Derfor er vores anden forudsætning altså, at en løsning er internationalt acceptabel, for ellers betyder det jo bare, at der sker en fortsat optrapning af kampaktivitet, og at området bliver mere og mere ustabil.

Derfor støtter vi den britisk-amerikanske løsning. Derfor siger vi, at den i sin opbygning er den mulighed, som bør afprøves. Den er jo ikke færdigafprøvet: vi tror stadig, at der er en chance for, at styret i Zimbabwe vil acceptere, at det er den løsning, der skal være grundlaget. Så kan man have formodninger om, hvorvidt det vil lykkes eller ikke lykkes, og man kan tage udtalelser, der er faldet fra de forskellige parter til indtægt for det ene eller det andet synspunkt, men regeringens opfattelse er altså den, at det britisk-amerikanske initiativ stadig fortjener at blive afprøvet, og at man stadig må lægge pres på alle parter for at få dem til at acceptere dette initiativ som udgangspunktet.

Det er af den grund, at regeringen altså i dag har måttet afvise kristeligt folkepartis forslag. Vi tror, at Danmark også er bedst tjent med at holde sig til dette, for det

britisk-amerikanske initiativ fortjener så massiv en international opbakning som muligt, og det har vi gjort i forholdet til de øvrige nordiske lande, i forholdet til de øvrige EF-lande, i FN og i de samtaler, vi har ført med en lang række afrikanske lande om disse problemer.

Poul Nielson (S):

Det er lige en enkelt bemærkning i anledning af, at et par af ordførerne var inde på, at vi nu måtte vente, til de forestående valg var blevet gennemført, og så se, hvordan situationen ser ud. Men hvad er det for valg, som er umiddelbart forestående i Zimbabwe? Vi ved jo, at Ian Smith egenmægtigt har udsat disse valg på ubestemt tid, hvilket også karakteriserer den situation, der rent faktisk foreligger.

Hr. Jens Møller sagde, at kristeligt folkeparti ikke ønskede at støtte Ian Smith med dette forslag. Men det er et håb, der er for fremt til at kunne tages alvorligt: der er en vis nødvendighed i at lade sig distrahere af virkeligheden. Jeg synes ikke, man kan komme uden om den betragtning i en karakteristik af dette forslag fra kristeligt folkeparti.

Hr. Honoré var glad for den beherskede reaktion fra min side – jeg ville i hr. Honorés sted være taknemlig for den. Jeg håber, at dette er et velment forsøg på at bringe noget debat i gang om det spørgsmål osv.; jeg håber virkelig ikke, det er noget kristeligt folkeparti regner med kan gennemføres.

Jørgen Junior (FP):

Kun et par korte bemærkninger. Hr. Ib Nørlund konstaterede kolonialistiske synspunkter hos undertegnede. Det er jo en ganske fantastisk bemærkning, når det må konstateres, at kolonialisme i dag ikke findes i Afrika på anden måde end den form for sovjetisk imperialisme, som jo er den væsentligste udenlandske indblanding og den væsentligste udenlandske magtfaktor i hele det afrikanske spørgsmål.

Der tales om brutal vold mod landets egen befolkning, og at alle frihedsbevægelser er kommunistiske. Det tror jeg ikke nogen har påstået. Jeg synes netop, ideen i kristeligt folkepartis forslag er, at man ønsker at yde støtte til andre end de forholdsvis få kommunistiske, såkaldte befrielsesbevægelser.

[Jørgen Junior]

Hr. Bolvig gjorde nogle bemærkninger om, at det desperate hvide mindretal i Sydafrika står foran en stor krise, sådan opfattede jeg det. Jeg tror ærlig talt, vi må prøve at forstå situationen: der er tale om et meget komplekst samfund i Sydafrika, i Rhodesia. Der er efter min bedste overbevisning tale om en kraftig afvikling af apartheidens både i Rhodesia, hvor det næsten er færdigafviklet – måske ikke reelt, men i hvert fald lovgivningsmæssigt – og i Sydafrika, og samtidig er der tale om en kraftig social udvikling til fordel for de svageste stillede.

Jeg synes nok, det væsentligste var udenrigsministerens gentagne bemærkninger om, at regeringen går ind for demokrati og frihedsrettigheder, og at det fra min side var blevet påstået, at regeringen skulle gå ind for et étpartistyre. Jeg tvivler ikke på, at regeringen måske endda selv tror på, at den går ind for demokrati og frihedsrettigheder med den politik, den fører, men reelt forbyder det andet krav, som udenrigsministeren stiller, nemlig at det skal være en internationalt acceptabel løsning, helt oplagt enhver anden løsning end et étpartistyre under ledelse af Joshua Nkomo og måske generet på grund af det misforhold, der er mellem Nkomo og Mugabe. Ud fra det synspunkt kan man ikke forvente at få en internationalt acceptabel løsning, medmindre man accepterer realiteterne, og det er det, som jeg synes regeringen opfordres ganske godt til af kristeligt folkepartis forslag. At resultatet af, hvad der sker i Rhodesia, har enorme konsekvenser for resten af Afrika, er en klar kendsgerning.

Steen Folke (VS):

Jeg har bemærket, at udenrigsministeren har lært et par debattricks af sin forgænger i embedet: det ene er at holde alenlange taler uden at sige ret meget; fidusen ved det er, at de, der hører efter, let taber tråden, hvis ikke de simpelt hen falder i søvn. Det andet er at fremhæve, at ministerens standpunkt er blevet kritiseret både fra højre og fra venstre, og derefter konkludere, at så er det nok et helt godt og solidt standpunkt.

I denne sammenhæng fremhævede ministeren altså, at dels fremskridtspartiet og konservative den ene vej og de kristelige for den sags skyld, dels VS m. fl. den anden vej havde kritiseret regeringens holdning.

Nu blev det lidt af en karikatur af VS' fremstilling, som ministeren lagde frem. Ministeren ville gerne pådutte mig, at jeg ville gøre regeingen medansvarlig for det indre styre i Rhodesia. Det har jeg aldrig sagt og aldrig påstået; så høje tanker har jeg ikke om den indflydelse, den danske regering har på, hvad der foregår dernede.

Det, jeg sagde direkte, var, at jeg beklagede, at regeringen valgte at støtte Smith-Muzorewa-alliancen ved at modtage Muzorewa i København, og jeg mener ikke, man kan sno sig uden om, at det var realiteten i det, der skete. Jeg kender ikke regeringens nærmere motiver for at gøre det. Jeg kan bare konstatere, at den danske regering ved at modtage Muzorewa og oven i købet på det tidspunkt, det skete, reelt gav en støtte til Smith-Muzorewa-alliancen. Jeg tror ikke, udenrigsministeren er så naiv, at han ikke er klar over, hvad Muzorewas hensigt med at komme hertil var, at han ikke er klar over, hvorfor Muzorewa gerne ville modtages. Jeg har også mærket mig, at udenrigsministeriet skiftede holdning i den sag. At der var forskel på i hvert fald ministeriets direktørs oprindelige udtalelser om dette besøg og så besøgets faktiske forløb. Det kunne tyde på, at der måske sågar er embedsmænd i ministeriet, der på et tidspunkt har haft vurderinger, der mindede om den, jeg fremlægger her, nemlig at en modtagelse på ministerniveau ville fungere som en støtte til Muzorewa og dermed til den alliance, han indgår i for øjeblikket.

Ib Nørlund (DKP):

Hr. Jørgen Junior undrede sig over, at hans synspunkter bliver betragtet som kolonialistiske. Det synes jeg han selv bærer det hele og fulde ansvar for: man kan jo ikke klare sig udenom her ved at sige, der ikke er kolonialisme i Afrika mere. Der er en hel del folk, som optræder på den måde, som ligger i hr. Jørgen Juniors måde at gribe tingene an på: helt gennemsyret af kolonialismens ånd og dens måde at tage tingene på; Ian Smith er et andet eksempel på folk med den slags fremfærd. Jeg tror, hr. Jørgen Junior skulle gøre sig klart, at netop den optræden, han så ofte i disse sager lægger for dagen, også er en ganske betydelig udfordring her i landet.

[Ib Nørlund]

Hr. Honoré sagde, at han ikke ville støtte Ian Smith, men de sorte ledere, og samtidig holdt han et foredrag om, at man kun skulle gøre det, der var politisk muligt, og ikke se på tingene, som man kunne ønske sig dem osv. Men herregud, det er dog sådan, at den støtte til de sorte ledere nødvendigvis er en støtte til Ian Smith. Det er det, der foregår, og alt muligt andet er netop løs ønsketænkning fra hr. Honorés side. Det gælder også de hypotetiske fabuleringer, som han i øvrigt begav sig ud på.

Den grundlæggende realitet, som jeg synes kristeligt folkeparti bliver nødt til at acceptere i denne sag, er, at det ikke er kristeligt folkeparti, der skal eller kan bestemme Zimbabwas indre ordening, det er Zimbabwes folk. Når hr. Honoré snakker om dobbeltmoral i disse sager og samtidig påberåber sig en Kissingers udtalelser og i sine bemærkninger henholder sig til de engelske oliemonopolers brud på blokadeforpligtelserne over for Zimbabwe er det da her, der er tale om dobbeltmoral – for Englands vedkommende måske endda så vidt, at ministre ganske praktisk har vist en dobbeltmoral dér.

Når hr. Honoré, som i øvrigt jo ellers anerkender FN og dets politik, så kommer her og stiller et forslag, der direkte går ud på at bryde forpligtelser, som Danmark har i denne sag, synes jeg nok, at han, hvis han sammenligner med de politiske realiteter, kunne se sig lidt i et spejl og se sig som ridder af en noget bedrøvelig skikkelse.

Til udenrigsministeren vil jeg kun sige den ting, at jeg har bemærket, at han ikke var så entydig i sin erklæring for et sort flertalsstyre i Zimbabwe som den socialdemokratiske ordfører. Jeg håber, ministeren ville kunne redressere dette.

Rehn (FP):

Jeg har med betydelig og ubehagelig undren påhørt hr. Bolvigs impertinente bemærkninger om, at kristeligt folkeparti skulle nære store betænkeligheder ved, at fremskridtspartiet støtter kristeligt folkepartis foreliggende forslag.

Den af hr. Bolvig fremførte bemærkning kan kun være velegnet til at insinuere, at vi i fremskridtspartiet slutter op rent moralsk bag Ian Smiths racediskriminerende styreform. Dette vil jeg gerne afvise skarpt.

Hr. Jørgen Junior har jo allerede i sin ordførertale gjort opmærksom på, at vi ser ganske lidenskabsløst på, hvem der forestår styret i et aktuelt land. Professor Alf Ross, der mig bekendt er socialdemokrat, har i sin lærebog om folkeret ganske klart opregnet kriterier for, hvornår man kan og skal anerkende en stat. Det, der er tale om her, er, at et styre, hvad enten vi synes om det eller som jeg ikke synes om det, har sat sig igennem, og folkeretligt set ligger det sådan efter Ross' kriterier, at det så skal godkendes.

Hvad angår fremskridtspartiets idégrundlag, som jeg forstår hr. Bolvig anfægter, vil jeg gerne understrege, at dette parti er et parti, der hviler på et demokratisk idégrundlag. Det har jeg personlig erfaring for i de fem år, jeg har haft med arbejdet at gøre, det har jeg erfaret under de afstemninger, der har ligget forud for valg, og det oplever jeg daglig i vor gruppe, hvor alle, der ønsker at erkundige sig om det samme, er velkomne. Derfor efterlyser jeg en tilbagekaldelse af hr. Bolvigs udtalelse. Jeg vil agte hr. Bolvig fremover i arbejdet i folkettinget, men forudsætningen må være, at han tilbagekalder denne udtalelse.

Bolvig (RV):

Samtidig med at jeg byder hr. Rehn velkommen her i folkettinget, har jeg lyst til at sige, at fremskridtspartiet i den tid, jeg i hvert fald har været i folkettinget, altid har talt den hvide mands sag i det sydlige Afrika og gang på gang er gået mod enhver form for hjælp til forfulgte og undertrykte ikke-hvide mennesker. Hr. Rehn skulle også ved flere lejligheder have overværet den sprogbrug, som fremskridtspartiets ledende repræsentanter har ført f. eks. over for folketingets nuværende formand.

Så sent som i radioen i går blev hr. Svend Andersen (Rosk.a.) fra fremskridtspartiet citeret for at sige, at Danmark i det sydlige Afrika ydede hjælp til afrikanske mordere.

Med et så unuanceret syn på forholdene var det, jeg forestillede mig – og i øvrigt stadig gør – at kristeligt folkeparti er betænkelige ved en fuldstændig og total opbakning af deres forslag fra netop hr. Rehns partis side.

(Kort bemærkning)

Jørgen Junior (FP):

[Jørgen Junior]

Til hr. Ib Nørlund. Det er muligt, at hr. Ib Nørlund ikke bryder sig om udfordringer; det er nu altså den slags, som hører med i et demokratisk system. Jeg er godt klar over, at det ikke er det, hr. Ib Nørlund ønsker at plædere for, men det må man altså finde sig i, når man ønsker at arbejde i det demokratiske Danmark.

Når hr. Bolvig siger, at fremskridtspartiet altid har talt den hvide mands sag, vil jeg have lov at gøre indsigelse. Fremskridtspartiet har ikke talt den hvide mands sag. Fremskridtspartiet har talt den danske befolknings sag, sådan som vil føler at vi skal repræsentere vore vælgere. Den danske befolkning må være interesseret i samhandel med alle og en udvikling i så positiv en retning som overhovedet muligt af levevilkårene rundt omkring i verden, både af hensyn til de pågældende mennesker og af hensyn til Danmark og dansk erhvervsliv. Men hvis vi taler om, hvad der er en fordel for den sorte mand – hvis vi nu endelig skal have den firkantede konflikt sort-hvid, som jo ikke er det totale billede af udviklingen i det sydlige Afrika – vil det være en fordel for det, som hr. Bolvig kalder for den sorte mand, at vi fra dansk side støtter en udvikling i social positiv retning, ser med velvilje på, at der bliver fred, at der ikke bliver kaos. Efter min opfattelse er den kommunistiske politik, som er Joshua Nkomos i Rhodesia, i Zimbabwe, vejen til kaos, og fremskridtspartiet går ikke ind for kaos, hverken af hensyn til os selv og slet ikke af hensyn til den sorte og den svageste befolkning, som det i særdeleshed vil gå ud over. Derfor taler fremskridtspartiet ikke den hvide mands sag; jeg føler, vi taler fornuftens sag.

Rehn (FP):

Jeg skal efter hr. Bolvigs udtalelse kun konstatere, at han fastholder sin opfattelse af, at fremskridtspartiet ikke hviler på et demokratisk idégrundlag. Under disse forudsætninger, og da han ikke er mandfolk nok til at tilbagekalde sine udtalelser, er mit forhold til ham særdeles klart.

For øvrigt vil jeg gerne have lov til at sige, at jeg ikke kan hæfte for, hvad der måtte stå i aviserne om forskellige forhold vedrørende udtalelser. Jeg har derimod været kommunalpolitiker i så lang tid, at jeg i masser af til-

fælde har konstateret åbenlyse forvrængninger af, hvad man har sagt, i det, der er blevet skrevet.

(Kort bemærkning).

Bolvig (RV):

Hvordan hr. Rehn ud fra mine betragtninger kan hævde, at jeg bestrider fremskridtspartiets demokratiske idégrundlag, fatter jeg ikke. Jeg fastholder, hvad jeg sagde før med hensyn til fremskridtspartiets opfattelse af situationen i det sydlige Afrika, og hvor jeg tolkede, hvordan kristeligt folkeparti ville opfatte en sådan støtte.

Honoré (KrF):

Til det sidste spørgsmål fra den radikale ordfører vil jeg sige, at kristeligt folkeparti er glad for støtte fra et hvilket som helst parti til vore forslag, idet partier jo kan støtte samme forslag ud fra forskellige forudsætninger, det ser vi jo ofte. Vi er altså glade for, at fremskridtspartiet ud fra deres forudsætninger støtter vores forslag. Vi ville da også være glade, hvis venstresocialisterne havde gjort det, selv om det var sket ud fra diametralt modsatte forudsætninger, men det skal det fortsatte udvalgsarbejde vise om kan ske; jeg har ikke de helt store forhåbninger til, at det vil ske.

Hr. Ib Christensen brugte et udtryk, som jeg ikke er helt enig med ham i. Det var, at Ian Smith skal have en chance. Det ligger ikke i vores forslag, det håber jeg hr. Ib Christensen er klar over efter den redegørelse, jeg gav.

Smith bør acceptere den engelsk-amerikanske plan. Ja, jeg mener også, det ville have været godt, hvis han havde gjort det. Han har ikke gjort det, og det er den realitet, vi må arbejde videre på grundlag af.

Hr. Ib Nørlund var inde på, at vores forslag skulle bryde vore forpligtelser over for FN. Det gør det ikke i den formulering, det har, fordi dér opfordrer folkettinget regeringen til i internationale sammenhænge at arbejde for en anerkendelse, og disse internationale sammenhænge ville naturligvis bl. a. være i FN-sammenhængen.

Hr. Poul Nielson var inde på, at kristeligt folkeparti måske ikke i tilstrækkelig grad lod sig distrahere af virkeligheden, og han håbede ikke, at vi regnede med at få vores forslag

[Honoré]

gennemført. I politisk arbejde ligger der vel en spænding mellem det, der er virkeligt, og det, som man ønsker. Vi ønsker en løsning, som kan være så fredelig som muligt. Vi ønsker at støtte de kræfter, der arbejder for den fredelige løsning, som ikke mener, at guerillakrig er den berettigede vej til at sætte sine ting igennem. Derfor har vi støttet disse moderate kræfter.

Så talte hr. Poul Nielson om, at Ian Smith egenmægtigt har udsat disse valg. Der kan jeg give hr. Poul Nielson en oplysning: i »Folkets Fremtid«, det norske blad for det norske kristelige folkeparti, er der den 3. november, hvis jeg husker rigtigt, refereret, at Muzorewa i Oslo fik et telegram fra Smith, hvori denne forklarede, at det, han havde sagt om, at man skulle udsætte valgene, var hans personlige mening, men at han ikke ville gennemtrumfe denne personlige mening imod andre ledere af regeringen.

Udenrigsministeren gik faktisk ikke rigtig ind på den debat, der har været, siden han fremsatte sin redegørelse. Vi støtter ikke den ene eller den anden, siger udenrigsministeren. Udenrigsministeren siger også, at meddelelser om, at man i det engelske underhus har den og den indstilling, ikke er relevant, og at det også kan være en forkert oplysning, så det vil han altså ikke beskæftige sig med. Jeg synes, det er en vigtig oplysning, at der i det engelske parlament, i det land, der mere end noget andet er knyttet til Rhodesia, er delte meninger om dette spørgsmål. Det mener jeg udenrigsministeren skulle lægge mere mærke til, end ministeren åbenbart er interesseret i at gøre.

Jeg må konstatere, at udenrigsministeren her lægger op til, at Danmark bare skal følge trop. Her er ikke længere tale om, at Danmark skal føre en aktiv Afrikapolitik, sådan som der har været tradition for. Udenrigsministeren lægger op til en passiv Afrikapolitik.

Den anden ting er, at udenrigsministeren lægger op til nye principper for dansk anerkendelsespolitik. Den hidtidige anerkendelsespolitik har bygget på, at Danmark anerkendte dem, der havde magten i et land, uanset om man var helt tilfreds med deres politiske eller økonomiske styre. Nu skal der indføres nogle helt andre principper, nemlig hvorvidt den politiske styreform i et land svarer til udenrigsministerens eller politiske partiers ønsketænkning og ønskedrømme.

Det er en helt ny politik for dansk anerkendelse, og om ikke andet så synes jeg, at en konstatering af en ny anerkendelsespolitik er et meget vigtigt indslag i denne debat.

(Kort bemærkning).

Ib Nørlund (DKP):

Hr. Honoré må indrømme, at FN's beslutning netop er det, der skaber den enestående stilling for Zimbabwe i verdenspolitikken. Når det er anerkendt og han kræver en aktiv Afrikapolitik, må det også være på dette grundlag, denne aktivitet foregår, mens det er tvært det modsatte, forslaget tilstræber.

Til hr. Jørgen Junior blot dette, at han ikke har noget demokrati, han skal belære mig om. Jeg nævnte før, at man i Afrika kalder folk som Muzorewa sorte afrikanere med hvid sjæl. Jeg tror, de ville kalde hr. Jørgen Junior en hvid europæer med en sort sjæl.

Udenrigsministeren (Christophersen):

Jeg skal ikke unødigt forlænge denne debat om et forslag, som regeringen ikke har bedt om at få fremsat, men kun svare på et par af de spørgsmål, der er stillet.

Jeg var opmærksom på hr. Ib Nørlunds optagethed af begrebet sort flertalsstyre. Jeg kan sige, at regeringen støtter selvfølgelig sort flertalsstyre. Det hænger sammen med, at vi støtter flertalsstyre i almindelighed, det er sådan en mere universel indstilling, den danske regering har, og det støtter vi selvfølgelig i Zimbabwe, ligesom vi støtter det alle mulige andre steder.

Til hr. Honoré vil jeg godt sige, at selvfølgelig må det da optage os, hvad man i andre lande mener om denne sag, men det er ikke korrekt at stå her og sige, at situationen i England meget entydigt er den, at en stor opposition mener det ene og regeringen mener det andet. Eksempelvis er der medlemmer af det konservative parti i England, bl. a. den tidligere premierminister Heath, som støtter den britiske regerings beslutning om at sende våben til Zambia – blot for at nævne en enkelt side af hele den problemstilling, vi taler om.

Der er heller ikke tale om, at vi pludselig fører en anden Afrikapolitik. Hr. Honoré ville udlægge det sådan, at det ikke var aktivt, hvis ikke man gjorde noget andet end det, alle andre gjorde. Sådan kan man ikke

[Udenrigsministeren]

stille det op. Vi fører en Afrikapolitik, hvis betydning i hele sammenhængen uden tvivl er meget begrænset, men vi fører en Afrika-politik, som vores allierede i EF og i NATO, og som vores samarbejdsfæller i Norden er fuldkommen enige med os i. Vi er altså med til at øve en om end meget begrænset indflydelse på situationen. Det er bare hr. Honoré, der gerne vil have, at vi skulle føre en anden Afrikapolitik, men det bliver den nuværende hverken mere eller mindre aktiv af.

Der er heller ikke tale om en ny anerkendelsespolitik i denne situation. Vi har sagt meget klart, at der er tale om et styre, som af Storbritannien er blevet erklæret for ulovligt. Det er et tidligere britisk område, der har gjort oprør mod den britiske regering. Der er tale om et område belagt med FN-sanktioner. Der er tale om et område, der ikke er anerkendt af nogen som helst andre lande i verden, bortset fra Sydafrika. Selvfølgelig vil Danmark heller ikke tage skridt til anerkendelse, så meget mere som der også er tvivl om, hvorvidt betingelsen råderum eller kontrol med området overhovedet er opfyldt.

Til hr. Jørgen Junior vil jeg sige, at jeg kan da godt forstå, at hr. Jørgen Junior fremdrager den betragtning: ja men kan man overhovedet få en international accept af en løsning, der samtidig indebærer, at man respekterer frihedsrettighederne? Det kan jeg ikke vide, men jeg siger bare, at det må være det standpunkt, den danske regering skal stå på. Når Storbritannien og USA står på det standpunkt og siger, at det må være udgangspunktet, kan jeg ikke se en anden rimelig politik for Danmark end at støtte denne holdning hos to afgørende vestlige stormagter. Og så længe de to lande ønsker at afprøve denne mulighed og ikke opgiver at gennemføre deres forslag, kan jeg ikke se en anden rimelig dansk holdning til hele denne problemstilling end at støtte Storbritanniens og USAs initiativ af al magt. Det er den samme holdning, de øvrige EF-lande har. Men selvfølgelig bør vi da gøre, hvad vi kan for at forene disse to ting, for vi støtter som sagt ikke et bestemt standpunkt i den afrikanske frihedsbevægelse, og vi arbejder ikke for en marxistisk etpartistat. Vi arbejder for det, som også er slået ganske fast i den britisk-amerikanske plan.

Til hr. Steen Folke skal jeg bare sige, at jeg kan forstå, han har lært nogle debattrick,

og det ønsker jeg ham til lykke med. Det trick, som består i at hænge embedsmænd i udenrigsministeriet ud, mener jeg dog ligger lidt uden for det, som hører til det acceptable.

(Kort bemærkning).

Honoré (KrF):

Jeg håber, jeg kan forstå udenrigsministerens tale om et forslag, som regeringen ikke har bedt om at få fremsat, således, at udenrigsministeren også fremtidig er rede til at deltage fuldt ud i en debat om forslag, som ikke kommer fra udenrigsministeren og SV-regeringen.

Der er ikke tale om nogen ny Afrikapolitik, påstår udenrigsministeren. Vi fører en Afrikapolitik svarende til alle andres politik. Ja men det kalder jeg ikke dansk Afrikapolitik. Hvis princippet for dansk Afrikapolitik er, at vi kun kan gøre det, som alle andre gør, kan man næsten ikke tale om en dansk Afrikapolitik.

Jeg finder, at der er tale om en ny anerkendelsespolitik i udenrigsministerens udlægning, når et af de kriterier, som vi skal tage hensyn til for at anerkende, skal være, at Storbritannien anerkender det pågældende styre. Det er for mig at se et helt nyt kriterium for anerkendelse. Det er noget uhørt for mig, at vores stilling skal være afhængig af, hvad en tidligere kolonimagt mener at kunne anerkende.

Så gøres det til et andet kriterium, at den interne løsning ikke er anerkendt af andre lande. Ja men, havde jeg nær sagt, hvad kommer det dansk anerkendelsespolitik ved? Det kan jo være, at de andre lande ikke har de samme anerkendelseskriterier, som Danmark har, hvad i øvrigt ikke alle har.

Ydermere rejser udenrigsministeren spørgsmålet: ja men har den nye regering kontrol med området? Her vil jeg gerne spørge udenrigsministeren: er udenrigsministeren sikker på, at alle andre stater bare i Afrika, som Danmark har diplomatiske relationer med, har mere kontrol over området, end denne regering har? Mener ministeren, at regeringen i Angola har mere kontrol over sit område end regeringen i Rhodesia?

(Kort bemærkning).

[Steen Folke]

Steen Folke (VS):

Jeg blev desværre lige kaldt ud et øjeblik, men jeg har fået oplyst, at ministeren, mens jeg var udenfor, har sagt til mig, at han finder det uacceptabelt, at jeg hænger udenrigsministeriets embedsmænd ud. Nu hørte jeg det altså ikke selv, men jeg håber, det er rigtigt, at det var det, der blev sagt fra ministerens side. Dertil må jeg sige, at jeg vil på det bestemtteste afvise, at der skulle være tale om nogen form for udhængning. Nu drejer det sig ikke om en tilfældig, om jeg så må sige, embedsmand i udenrigsministeriet, som jeg har forsøgt at hænge ud. Det drejer sig faktisk om udtalelser fremsat af udenrigsministeriets direktør, Eigil Jørgensen, som offentligt har udtalt, da det kom frem, at Muzorewa skulle på besøg i Danmark, at man ville holde Muzorewa på et lavt plan. Det er muligvis ikke helt ordret, men det er i hvert fald meget nær det, der blev sagt af udenrigsministeriets direktør offentligt, og det er det, jeg har henvist til.

Nu skete der som bekendt det, at man fandt ud af, at udenrigsministeren ville modtage ham, og jeg har undret mig lidt over, om det skulle være det, udenrigsministeriets direktør mente med det lave plan. Jeg tror ikke, at udenrigsministeriets direktør ønsker at fornærme ministeren, og derfor må jeg snarere tro, at der faktisk er sket en ændring med hensyn til den beslutning, man havde truffet i udenrigsministeriet, og det skulle da undre mig såre, om ikke udenrigsministeren har haft indflydelse på, at beslutningen er blevet ændret, sådan at det endte med, at ministeren modtog Muzorewa, hvad jeg meget stærkt beklager. Jeg mener, det må være helt i orden, at man refererer til, hvad ledende embedsmænd i ministerierne offentligt har udtalt. Hvis ikke man har lov at inddrage det i den politiske debat, ved jeg ikke, hvor vi er henne.

Formanden:

Det var måske ikke et egentligt citat. Ellers skulle jeg have bedt om at få præcis kildeangivelse, men jeg betragter det altså ikke som et egentligt citat.

Udenrigsministeren (Christophersen):

Jeg vil bare gentage over for hr. Honoré, at der er ikke tale om nogen ny dansk aner-

kendelsespolitik i denne sag. Det må selvfølgelig i hver enkelt situation bero på en konkret vurdering af den pågældende tilstand, og vi har altså ikke ment i den danske regering, at der var nogen grund til at anerkende dette styre. Der er så mange omstændigheder – jeg har nævnt en række af dem – som taler imod, at man skulle gøre det, og derfor er det ikke regeringens standpunkt.

Til hr. Steen Folke vil jeg bare sige, at det, der har været tale om hele tiden i forbindelse med hr. Muzorewas besøg, som er blevet gennemført uden ændringer i forhold til, hvad der fra starten var aftalt og planlagt, var, at den pågældende, der var her i sin egenskab af formand for sin organisation på et privat besøg, kunne blive modtaget på en høflighedsvisit. Det svarer i øvrigt ganske nøje til, hvorledes andre ledere af andre nationalistbevægelser i Zimbabwe er blevet modtaget her i Danmark, så der ligger ikke nogen ændring eller optrapning eller nedtrapning eller form for forskel i forhold til, hvorledes andre er blevet modtaget.

Jeg synes ikke, det var helt rimeligt, at man ligesom forsøgte at antyde, at der måske i udenrigsministeriet var opfattelser, der ikke var fremme osv. Jeg synes, det er forkert at inddrage embedsmænd, som ikke kan forsvare sig eller give udtryk for deres synspunkt fra denne talerstol, i en sådan debat.

(Kort bemærkning).

Steen Folke (VS):

Jeg må da lige sige, at jeg ikke har nogen særlig medlidenhed med udenrigsministeriets direktør. Jeg tror nok, han skal klare sig, og så debatmæssigt. Det går nok endda.

Ministeren henviser til, at man før har modtaget repræsentanter for forskellige nationalistgrupperinger, at der altså ikke er noget nyt heri. Jo, der er noget nyt, og jeg må sige, at så meget forstod statsministeren faktisk også, at han i spørgetiden, da vi havde debatten her i forgårs, erkendte, at der var en ny situation. Det er ikke nok at henvise til, at man har modtaget repræsentanter for en række forskellige nationalistbevægelser, og at man fortsat vil gøre det. Der er sket det i mellemtiden, at nu kommer Muzorewa på et tidspunkt, hvor han er blevet medlem af en ulovlig regering i Rhodesia, og det er det, der er det ny i sagen. Han er gået i alliance med

[Steen Folke]

Ian Smith, er blevet medlem af Ian Smiths ulovlige regering, og det er i den situation, man vedtager at modtage ham. Så kan man nok så meget sige: ja men det var en privat visit osv., men jeg mener ikke, at udenrigsministeren kan, hvad skal vi sige, foretage den slags private modtagelser som privatperson. Udenrigsministeren må nødvendigvis optræde som udenrigsminister, når han modtager folk som Muzorewa under de omstændigheder, som det skete. Det lader sig vist ikke bortforklare.

Udenrigsministeren (Christophersen):

Jeg kan kun konstatere, at hr. Steen Folke og jeg altså ikke er enige i det politiske i sagen. Vi har det standpunkt, at vi er parat til over for alle at give udtryk for vores holdning til tingene. Jeg har meget klart over for hr. Muzorewa gjort rede for, hvilken holdning den danske regering har til disse ting. Det svarer fuldkommen til, hvad der er sket tidligere, når andre ledere af andre dele af nationalistbevægelsen har besøgt Danmark. Vores holdning er fortsat den, at alle dele af denne nationalistbevægelse, også hr. Muzorewas del, må med i en intern løsning. Hvorfor skulle vi ikke give udtryk for det ved en sådan lejlighed?

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til udenrigsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om dansk medlemskab af en ny international organisation for maritim satellitkommunikation (INMARSAT).

(Beslutningsforslag nr. B 31. Fremsat 26/10 78).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Lerke (S):

Som det fremgår af forslaget, drejer det sig om dansk medlemskab af en ny international organisation for maritim satellitkommunikation. Den nuværende telegraf- og telefonforbindelse mellem skibe på havet og landjorden ved hjælp af konventionel radioteknik er efterhånden blevet så overbelastet, at det ikke længere er en tilfredsstillende betjening af skibsfarten.

En række lande, deriblandt Danmark, er gået sammen om at løse opgaven gennem anvendelse af telesatellitter. Som international søfartsnation har Danmark en selvfølgelig interesse i at være med i organisationen fra starten for derved at kunne være medbestemmende ved udformningen og tilrettelæggelsen af systemet.

Da lovforslaget er ledsget af en meget grundig teknisk, administrativ og økonomisk redegørelse, skal jeg med henvisning til denne på mit partis vegne anbefale, at Danmark tiltræder aftalen.

Arentoft (FP):

Grundlovens § 41 og dermed også folketingets forretningsorden foreskriver, at ethvert lovforslag skal gennemgå tre behandlinger. Når det er formuleret således, er det, fordi der skal være lejlighed til, at hvert lovforslag undergår mere end én behandling. Derfor skal man ikke låse sig fast i sin tilkendegivelse af sin holdning ved en førstebehandling, og det gælder også her, hvor der er tale om et forslag til folketingsbeslutning.

Jeg kan oplyse, at vi har drøftet dette forslag meget grundigt i vores folketingsgruppe, og vi finder mange gode ting i det, men der er et mindretal, som endnu ikke er helt overbevist om, at det er rigtigt at gå ind for dette forslag, og vi vil gerne i udvalget have lov til at uddybe de meget fyldige og gode bemærkninger, som hr. Lerke netop påpegede at der er til dette forslag.

Det er f. eks. nævnt, at de tjenester, der kan opfyldes, er faksimile, nødmeldinger,